

Eesti Keskkonnanjuhtimise Assotsiatsiooni teabeleht ilmub kolm korda aastas ning on mõeldud assotsiatsiooni liikmete ja laiemale üldsuse teavitamiseks EKJA tegevusest ja keskkonnanjuhtimisest.

SISUKORD

LK 2

EKJA ETTEVÕTE

AS Tallinna Vesi. Reigo Marosov.
Keskkonnaministerium kiitis heaks investeringud Tallinna lahe kaitseks

Kunda Nordic Tsemendi
keskkonnapäev

LK 3

Evelin Urbel-Piirsalu.
Jätkusuutliku ettevõtluse koolitused

LK 4-5

UUDISEID EUROOPAST

LK 6

Uued keskkonnavalased õigusaktid
(veebbruar-mai 2007)

LK 7

Energy Trophy+ projekt

LK 8

FILM

“Alternatiivsed ettevõtted”

MIS TEHTUD, MIS TEOKSIL

ISO 14001 JA EMAS STATISTIKA

KONTAKTID:

Eesti Keskkonnanjuhtimise Assotsiatsioon
Pk 160, 10502 Tallinn
Tel: +372 627 6100
Faks: +372 627 6101
E-post: ekja@ekja.ee
www.ekja.ee

Tere, EKJA liikmed!

Soovin Teile kõigile uut sisurikast ja edukat EKJA aastat! Täna on hinnang EKJA 2006. aasta tegevusele antud ja vajalikud otsused üldkoosolekul tehtud. Kokkuvõtteks võib öelda, et oli hea aasta. Suutsime oma liikmetele pakkuda viis seminari sellistel ajakohastel teemadel nagu jäätme-käitlus, ETAP, ISO 14001:2004, terviklik tootepoliitika, EMAS, kliimamuutused. Avardasime oma liikmete silmaringi Ungaris, kus kohtusime meiega sarnase organisatsiooni KÖVET liikmetega ning kaesime mitme huvitava Ungari ettevõtte keskkonnategevust. Olime kandvad osalised SEI-Tallinna korraldatud jätkusuutliku ettevõtluse seminaril.

Jonnaka järjekindlusega jätkasime oma liikmetele ja ka teistele asjahuvilistele keskkonnainfo levitamist teabelehtede ja kodulehe kaudu. Kuigi EKJA 2006. aastal otseselt õigusaktidega ei tegelnud, olid meie liikmed tegevad selliste dokumentide loomisel nagu “Eesti Keskkonnastrateegia kuni 2030. aastani” ning “Põlevkivi kaevandamise ja kasutamise arengukava 2015. aastani”. Loodame, et tegevus oli edukas ning me ei pea tulevaste põlvete ees häbenema.

Eelmise EKJA aasta lõpp tõi muudatusi meie meeskonda. EKJA kauaaegne juhatuse liige ja esimees Valdur Lahtvee loobus ametist, sest valiti Erakonna Eestimaa Rohelised nimekirjas Riigikokku. Uus töö nõuab suurt pühendumist ja palju aega. Täname Valdur Lahtveed tehtud töö eest ja loodame, et tal jääb riigiasjade ajamise kõrvalt jaksu toetada ka EKJA tegevust. 5. aprillil toimunud üldkoosolekul valiti uueks EKJA juhatuse liikmeks Harri Moora SEI-Tallinnast. Ülejäänud juhatuse liikmed jäid samaks.

Kuidas läheb uuel aastal? Jätkame oma liikmete teavitamist seminaride, teabelehtede ja kodulehekülje kaudu. Endiselt leiate kõik vajaliku EKJA tegevuse kohta aadressilt www.ekja.ee.

ee. Peale selle pakume keskkonnanjuhtimisalast teavet aadressil www.econet.ee (nt keskkonnanjuhtimisvahendid ja -meetodid, õigusaktid, kasulik teave, asjakohased seminarid ja koolitused, foorumid). 2007. aasta sügisel tahame olla Säästva Arengu Foorumi ja keskkonnakonkursi TIPP 2007 kaaskorraldajad. Kindlasti jätkame kasulikke koostööd ja kontakte Riigikogu keskkonnakomisjoniga, millest tõuseb tulu mõlemale osapoolle. Taaskäivitamist vajab EKJA õigusaktidega seotud tegevus. Seega töötab tulla teguderohke aasta.

Selleks et kõik plaanid ellu viia, läheb vaja kõikide liikmete senisest aktiivsemat panust. Et aga EKJA tegevus ei muutuks üleliia tõiseks, siis kavatsesime sel aastal korraldada ka seda laadi üritusi, nagu oli ühine metsaistutamine maikuu alguses Läänemaal. Suvel tahame mõne saare või muu looduskauuni paiga ühiselt aktiivse puhkuse jälgedest puhtaks teha. Loodame sel aastal rohkem huvi tunda meie liidu liikmete keskkonnavalase tegevusega vastu. Head eeskujud pakuvad selles osas Kunda Nordic Tsemendi igakevadised keskkonnapäevad. Ja et meie silmaring ei piirduks vaid Eestiga, on sügisel taas plaanis külastada mõne teise riigi meiega sarnast keskkonnanjuhtimisega tegelevat organisatsiooni ja sealseid ettevõtteid.

Loodame, et igaüks leiab pakutavast ja kavandatavast enda jaoks huvitavat ning lööb ka ise hoogsalt kaasa. Koos suudame kindlasti rohkem.

Tõnis Meriste ja endine EKJA juhatuse esimees Valdur Lahtvee metsa istutamast

EKJA ETTEVÕTE

Keskkonnaministeerium kiitis heaks investeringud Tallinna lahe kaitsesse

*Reigo Marosov,
AS-i Tallinna Vesi avalike suhete juht*

Paljassaare reoveepuhastusjaam

Keskkonnaministeerium tunnustas AS-i Tallinna Vesi investeringud Paljassaare reoveepuhastusjaama bioloogilise puhastuse ümberehitusprojekti, mille tulemusena on kolme aasta jooksul vähenenud Tallinna lahe jõudev reostuskoormus 2002. aastaga võrreldes rohkem kui 37%, sh ammoniumlämmastiku koormus 80%. See tuleb kasuks lahe kaitsesele ja tagab puhtama merevee pealinna randades. Üle kolme aasta kestnud ümberehitus- ja testimistööd läksid maksma 32 miljonit krooni.

Keskkonnaministri ja AS-i Tallinna Vesi vahel 15. juulil 2003 sõlmitud saastetasu asendamise lepingu kohaselt võttis AS Tallinna Vesi kohustuse muuta Paljassaare reoveepuhastusjaama (RPJ) aktiivmudapuhastust, nii et oleks tagatud normidele vastav lämmastikuärastuse efektiivsus RPJ heitvee väljavoolus.

Mõõtmised kinnitavad, et ettevõtte on selle eesmärgi saavutanud ning leidnud heakäitu Harju maavalitsuselt ja keskkonnanõuetest, samuti keskkonnaministeeriumilt. Tänu sellele vabastatakse ettevõtte 13,3 miljoni krooni suuruse saastetasu maksmisest, mis tulnuks tasuda projekti ebaõnnestumise korral.

AS-i Tallinna Vesi reoveepuhastuse juhi Ellen Mikhlepa sõnul on puhastamisele suunatava vee reostussisaldus aasta-aastalt tõusnud, kuid vees lubatava lämmastikusisalduse kohta kehtivad nõuded on üha karmistunud. “Keskkonda juhitava puhastatud vee hea kvaliteedi saavutamine on varasemast üha raskem ja seetõttu võeti ette ka puhastusprotsessi moderniseerimine. Kuna sisenevad reostuskoormused jätkavad tõusutrendi ning samas on ka Tallinna Vesi arendustegevus suunatud kvaliteetsete reoveepuhastusvõimaluste pakkumisele lähipiirkondades, siis on praegu planeerimisjärgus jaama puhastusvõimsuse tõstmisele suunatud uute tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõtt,” selgitas Mikhlepp.

Tänu tehtud töödele muutus kogu bioloogilise puhastuse tehnoloogia – kahekordistati puhastusprotsessis osalevatele mikroorganismidele antavat õhukogust ja tõhustati biopuhastusetappi. “Projekti

käigus ehitati välja ka metanoolijaam, mis on ainulaadne kogu Baltikumis. Metanooli doseerimise eesmärk on anda vajadusel juurde täiendavaid toitaineid, et intensivistada bioloogilises puhastuses osalevate mikroorganismide elutegevust,” selgitas Mikhlepp.

Paljassaare lämmastikuprojektile avaldas tunnustust Läänemere merekeskkonna kaitse komisjon (HELCOM), kes kustutas 2006. aasta juunis Tallinna oma valupunktide nimekirjast. Kuna Läänemeri on üks kõige saastunumaid meresid maailmas, tuleb selle kaitseks vähendada merre jõudva lämmastiku ja fosfori koormust. Läänemere tegevusprogramm on seadnud eesmärgiks vähemalt 20 aastaga kõrvaldada kõik valupunktidega seotud probleemid, millest üks teravamaid on reovete sattumine merre.

Paljassaare lämmastikuprojektiga on seotud ettevõtte viimaste aastate olulised keskkonnainvesteeringuid. Samas jätkuvad Paljassaares mitmed keskkonnaprojektid. Järgmine suurim investeering suunatakse reoveesette ümbertöötamisele. Tööde käigus ehitatakse uus settekäitlushoone ja ehituse lõppjärgus on täiendavad kompostiväljakud. Juba täna ei ladustata setet enam prügimäele – ettevõtte toodab sellest haljastamiseks sobivat kvaliteetset kasvumulda.

Paljassaare reoveepuhastusjaamas puhastatakse Tallinnas ja selle lähiümbruses kasutusel olnud vesi ja sadevesi, kasutades ajakohaseid keskkonnanäprikke puhastustehnoloogiaid. Puhastatud vesi juhitakse mööda merepõhja paigaldatud ca 3 km pikkust torustikku Tallinna lahte.

Kunda Nordic Tsemendi keskkonnapäev

ekja@ekja.ee

Juba kahekümnes Kunda Nordic Tsemendi (KNT) keskkonnapäev toimus 22. mail Kundas. Keskkonnapäeval tutvustatakse oma keskkonnategevust koostööpartneritele ja huvirühmadele. Seekordsed ettekanded ulatusid ettevõtte majandusnäitajate ja keskkonnategevuse ülevaatest ning kasvuhoonegaasidega kauplemisest õhuhumoonitõuringu ja geoloogiliste uuringute tutvustamiseni.

KNT peamine keskkonnamõju – õhusaaste – on aastate jooksul minimeeritud, kuigi

muret teeb veel klinkritolm. KNT keskkonnategevusse investeeriti möödunud aastal 24 mln krooni ning teist sama palju plaanitakse investeerida ka sel aastal. Suurimateks töödeks olid kolmanda pöörde renoveerimine ja esimese tsemendiveski üleviimine kinnisele tsüklile.

Osalejatele jagati KNT värsked keskkonnanäprikke, mida on võimalik saada KNT-st.

Kunda Nordic Tsemendi keskkonnanäprikke 2007

JÄTKUSUUTLIKU ETTEVÕTLUSE KOOLITUSED

Evelin Urbel-Piirsalu, SEI-Tallinna keskkonnakorralduse programmi projektijuht

21. novembril 2006 toimus Laulasmaal seminar ettevõtete juhtidele. Selle käigus anti ülevaade, kuidas muuta ettevõtteid ja ühiskond jätkusuutlikumaks. Seminar tugines paljuski maailmakuulsa organisatsiooni The Natural Step (TNS) jätkusuutliku ühiskonna saavutamise põhimõtetele. TNS on aja jooksul välja töötanud raamistiku, mis põhineb süsteemsel mõtlemisel ning teaduslikel alustel. TNS-i raamistiku aluse pannud Karl-Henrik Robertist, kes meditsiinidoktorina uuris rakke ja kasvajaid. Oma igapäevatoos nägi ta, et iga rakk funktsioneerib oma piirides. See pani teda mõtlema, miks pööratakse nii vähe tähelepanu probleemide süsteemsetele põhjustele. Selle kallal edasi töötades sündisidki TNS-i põhimõtted ja raamistik.

Nagu öeldud, põhineb The Natural Step'i raamistik teaduslikel alustel ehk loodusseadustel, mis meid kõiki juhivad ning mida me iga päev oma ümber näeme. Selleks on eelkõige termodünaamika esimene ja teine seadus, aga ka fotosünteesi olemus ning aine ja energia omavaheline seos. Ometi käitub ühiskond paljuski selliselt, nagu need loodusseadused ei kehtiks: tarbib ülemäära palju ning tekitab sellega seoses ka palju jäätmeid ning heitmeid. Nende tõttu hävivad meie eluks ja heaoluks äärmiselt vajalikud ökosüsteemid.

TNS-i raamistik toob üksipulgi välja, millised on need tsüklid looduses, mille osa me oleme ja mida me tugevalt mõjutame, ning samas ka võimalused, kuidas nendega mitte vastuollu sattuda ning jätkusuutlikkuse suunas liikuda.

Neid põhimõtteid Laulasmaal tutvustatigi. Osavõtjate hulgas oli ettevõtete tipp- kui keskastmejuhte. Päev möödus meeldivas õhkkonnas. Kuulati loenguid, oli piisavalt arutelusid ning lahendati ka praktilisi ülesandeid. Seminaril esinesid TNS-i eksperdid David Cook ning Heather

Worosz. Säätva Eesti Instituudist olid läbiviijad Evelin U. Piirsalu ning Harri Moora.

Kursus toimus seoses Leonardo Da Vinci projektiga "Training for the Future – Sustainability Vocational Training for Decision Makers and Managers". Projekti eesmärk on anda teadmisi ettevõtete seotusest ja osast jätkusuutliku arengu tagamisel ning rakendada neid teadmisi praktikas. Eesmärgini jõudmiseks koostatakse koolitusmaterjalid (nt ettekanded, käsiraamatud, koolitajate juhendmaterjalid), multimeedia õpivahend, internetipõhine aruteluforum jms. Koolitusprogrammi moodulid katavad näiteks selliseid valdkondi nagu jätkusuutliku arengu põhimõtted, ettevõtete seotud keskkonnaküsimused, Euroopa Liidu keskkonnapoliitika ja selle seos jätkusuutliku arenguga, ettevõtte ühiskondlik vastutus, keskkonnajuhtimise meetodid/vahendid: ökokaardistamine, ökoloogiline jalajälg, keskkonnahoidlikud hanked, olulusringi hindamine, keskkonnahoidlik tootearendus, ökomärgised, ökoefektiivsus, keskkonnategevuse tulemuslikkuse hindamine, keskkonnaaruandlus. Kõikide moodulite puhul võetakse arvesse nende praktilist kasu ettevõtetele/organi-

satsioonidele, näitlikustamiseks lisatakse moodul juhtumuringutest.

Projekti sihtrühma kuuluvad ülikoolid (magistri- ja doktoriõppeprogrammid) ja muud kõrgharidust andvad õppeasutused ning ka ettevõtete juhid, keskkonnaspetsialistid, otsusetegijad, kes soovivad oma keskkonnajuhtimis- ja jätkusuutliku arengu alaseid teadmisi täiendada ning neid teadmisi ka rakendada. Seda silmas pidades toimuvad Tallinna Tehnikaülikoolis nende koolitusmaterjalide baasil tudengitele mõeldud kursused (selle aasta mais teist korda).

Arvestades huvi jätkusuutlikkuse vastu kavandab SEI-Tallinn ka 2007. aasta sügisel ettevõtetele kahepäevase koolituse, kus jätkusuutliku ettevõtluse strateegilise juhtimise teema kombineeritakse praktilisema valdkonnaga – ettevõtte keskkonnategevuse tulemuslikkuse hindamisega.

Lisateave:
www.seit.ee

Koolitusel osalejad arutelubaos

Koolituse läbiviijad (vasakult) Harri Moora (SEI-Tallinn), Heather Worosz ja David Cook (The Natural Step)

ECO-NET.EE

Jätkusuutliku ettevõtja teabeallikas

Education and Culture

Leonardo da Vinci

UUDISEID EUROOPAST

EUROOPA KOMISJON VAATAB ÜLE ROHS-DIREKTIIVI

Euroopa Komisjon alustas elektri- ja elektroonikaseadmetes teatavate ohtlike ainete kasutamise piiramise direktiivi (Restrictions on Hazardous Substances (RoHS) Directive) ülevaatamist. Direktiivi ülevaatus eesmärk on "suurendada kasu keskkonnale, vähendada probleeme

UUDISEID EUROOPAST

direktiivi rakendamisel ning muuta direktiiv tulutoovaks". Kirjalikke kommentaare ja märkusi sai esitada kuni 2007. aasta maikuuni, seadusandlikud ettepanekud võetakse päevakorda 2008. aastal ning ametlikult jõustub direktiiv 2010. aastal.

Mitmed direktiivi muudatused tulenevad ülevaatusdokumentidest. Need sisaldavad soovi laiendada direktiivi "teistele ohtlikele ainetele ja materjalidele" ning muudele tootesektoritele (nt meditsiinivarustus). Komisjon kaalub ka RoHS-i eraldamist Euroopa Liidu elektroonikaromu ümbertöötamise direktiivist (WEEE), et hoiduda märkimisväärtsetest vastuoludest ja administratiivkuludest.

Praegu vaadatakse põhjalikult üle õigusaktides olevad erandkriteeriumid. Seniks vabastatakse tootjad keelust vaid siis, kui nad suudavad tõestada, et nende tootes on nii teaduslikult kui tehniliselt võimatu mõnd ainet teisega asendada ning seda tehes põhjustataks keskkonnale vaid lisaprobleeme.

Mõned vaadeldava õigusakti mõisted (nt "turuleviimine", "elektri- ja elektroonikaseadmed") vaadatakse üle. RoHS-

UUDISEID EUROOPAST

is võidakse kasutuskeelu alt vabastada mõned tagavaraosad, et ennetada seadmete enneaegset kõrvaldamist. Komisjon plaanib ka uue mehhanismi loomist, mis aitab tootjal vastavust õigusaktile kindlaks teha.

Elektroonikaseadmetes kasutatavate ohtlike ainete keeld võib laieneda teiste kemikaalide arvel, kuid milliste konkreetsetelt, selle üle ei ole veel arutletud.

Praegune RoHS keelustab EL-i turul elektri- ja elektroonikaseadmetes plii, kaadmiumi, elavhõbeda, kuuevalentse kroomi ning PBB ja PBDE perekonda kuuluvad broomitud leegiaeglustid. See keeld on põhjustanud suuri muudatusi tootmisketides ning mõjutab analoogseid õigusakte kogu maailmas.

Lisateave:

http://ec.europa.eu/environment/waste/weee/events_en.htm

UUE KESKKONNARAHASTAMISVAHENDI LIFE+ TULEVIK ON OTSUSTATUD

Euroopa Komisjon ja parlament saavutasid 27. märtsil poliitilise kokkuleppe Euroopa Liidu keskkonnarahastamisvahendi LIFE+ programmi osas aastaks 2007–2013. Määrus, mis sätestab programmi rakendamise põhialused, jõustub kõigi eelduste kohaselt 2007. aasta suvel.

LIFE+ eeldatav eelarve aastateks 2007–2013 on veidi alla 1,9 miljardi euro. LIFE+ rahastab projekte, mille eesmärk on looduskaitse ja keskkonnapoliitikate väljatöötamine või keskkonnavalne teavitustöö. Vähemalt pool eraldatud eelarvest suunatakse looduskaitseprojektidele ning 15% piiriülestele koostööprojektidele. Taotlejapoolne vähim kaasfinantseerimise määr on sõltuvalt projekti valdkonnast 50% (erandjuhtudel ainult 25%) kogu projekti eelarvest. Projektide alam- ning ülemmäärasid LIFE+ programmi puhul kehtestatud ei ole, kuid soovitatavalt peaks toetuse maht ületama 500 000 krooni (nimetatud summale lisandub taotlejapoolne kaasfinantseering).

LIFE+ on suunatud kuuenda keskkonnavalase tegevusprogrammi (*Sixth Environment Action Programme – 6EAP*, 2002–2012) kõigile neljale peamisele valdkonnale, milleks on kliimamuutused, loodus ja bioloogiline mitmekesisus, tervis ja elukvaliteet ning loodusvarad ja jäätmed. Samuti järgitakse programmi seitset temaatilist strateegiat.

Uus programm on jagatud kolme alaliiki:

- LIFE+ Loodus ja bioloogiline mitmekesisus. See alajaotus on keskendunud Euroopa Liidu elupaikade säilitamise direktiivile (direktiiv 92/43/EEC) ning metslindude säilitamise direktiivile (direktiiv 79/409/EEC).
- LIFE+ Keskkonnapoliitika ja valitsemine. See punkt keskendub ülejäänud kolmele 6EAP valdkonnale, nende poliitika strateegilisele arendamisele ja juurutamisele.

• LIFE+ Keskkonnavalne teave ja suhtlus l. Sarnaselt eelmiste LIFE-programmidega hakkab LIFE+ programmi juhtima Euroopa Komisjon. Uuendusena näeb LIFE+ ette liikmesriikide osalust kasutatavate definitsioonide ja prioriteetide seadmisel. Siiski on igal riigil õigus oma rahvuslikule või piirkondlikule eripärale.

2007. aastataotlusvooru kuulutab Euroopa Komisjon kavakohaselt välja sügisel. Sellekohast teavet hakkab Keskkonnaministerium avaldama oma kodulehel. Liikmesriigid peavad taotlused edastama Euroopa Komisjonile 31. detsembriks 2007. Edukate taotlejatega sõlmitakse lepingud eeldatavalt 2008. aasta viimastel kuudel.

Lisateave:

<http://ec.europa.eu/environment/life/home.htm>

UUDISEID EUROOPAST UUDISEID EUROOPAST UUDISEID EUROOPAST

ÖKOMÄRGISE ÜLEVAATUSE AVALIKU ARUTELU TULEMUSED

Euroopa Liidu ökomärgis (Euroopa lilleke) on Euroopa Liidu sisene vabatahtlik preemiaskeem toodetele, mis vastavad ülimalt kõrgetele keskkonnastandarditele. Ettevõtted, kelle tooted vastavad skeemis nõutud kriteeriumitele, saavad taotleda oma liikmesriigi pädevalt asutuselt õigust kasutada Euroopa lillekese logo oma toodetel ja reklaamis. Mainitud skeemis on käesoleval hetkel 24 tootegruppi, sealhulgas näiteks turistide majutus ja telkimine. Logo võib märgata tuhandetel toodetel üle Euroopa.

Ökomärgis võeti kasutusele Euroopa Liidu määruse alusel 1992. aastal ning seda täiendati 2000. aastal. Skeemi töötamist koordineeriv komisjon tegeleb praegu selle ülevaatamise ja parandamisega. Komisjon soovib, et tarbijal oleks võimalus teha valikuid ning valida kvaliteetseid keskkonnasõbralikke tooteid. Ökomärgisest tahetakse teha selline vahend, mis toetaks ka teisi nii komisjoni poolt kui ka liikmesriikides juba rakendatud vahendeid. Avalik arutelu on aidanud kaasa nende eesmärkide saavutamisele.

Ökomärgise määrus (EC 1980/2000) sätestab, et komisjon peab ökomärgise skeemi käigusoleku ajal saadud kogemusi kasutama määruse pidevaks täiustamiseks. Skeemi ülevaatamine algas ligikaudu kaks aastat tagasi, kui viidi läbi objektiivne uuring ökomärgise edukuse hindamiseks. Hinnang näitas, et skeemi originaalsed ideed on endiselt jõus ja ettevõtte-

tele äriiselt huvipakkuvad. Euroopa Liidu ökomärgis on ainus omalaadne kogu EL-i hõlmav märgis.

Uuringu kokkuvõttes näitasid, et:

- Ökomärgis on aidanud kaasa keskkonnasõbralike toodete defineerimisele
- Märgis on mõjutanud tarnijaid vastama kõrgematele keskkonnastandarditele
- Ettevõtted kasutavad ökomärgist oma turunduskampaaniates
- Nii ökomärgise kasutajad kui mittekasutajad ei taha näha märgise ärakaotamist;
- EL-i ökomärgise kontseptsiooni eelistatakse sageli rahvuslikule märgisele.

Siiski:

- EL-i ökomärgis ei ole väga tuntud ning geograafiliselt esineb suuri erinevusi
- Vähe tootegruppide kategooriad
- Kohmakad ja aeganõudvad protseduurid – liigne bürokraatia, mis piirab skeemi arenemisvõimalusi
- Märgi taotlemiskulud ja kasutamise eest makstav tasu on tajutavad barjäärina

Lisateave:

<http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/>

LOODI EUROOPA VEEINFOSÜSTEEM (WISE)

WISE (*Water Information System for Europe*) on uus interaktiivne netipõhine vahend, mida Euroopa Komisjon ja Euroopa Keskkonnaagentuur (EEA) esitlesid Euroopa 2007. aasta veekonverentsil Brüsselis ning mis jagab Euroopa elanikele informatsiooni nii vee kvaliteedi kui ka Euroopa Liidu veepoliitika kohta.

Süsteem pakub elanikele võimalust jälgida vee kvaliteeti oma naabruskonnas. Sisenedes oma valgala ja jõgikonna piirkonda, saab kontrollida nii joogivee kui olmevee kvaliteeti ning samuti reoveekäitlust. Ka eksperdid võivad leida sealt huvitavat teavet ja analüüse Euroopa valgalade kohta.

WISE teema- ja andmekirjelduse jaotis heidab pilgu Euroopa jõgedele, järvedele, veehoidlatele ning põhjaveele, samuti leiab sealt ajakohast teaduslikku informatsiooni veesaaste ja -seire kohta. Igas kuus ilmuvad ka artiklid erinevatel teemadel (nt nitraatide vohamine Euroopa jõgedes).

Kogu süsteem tagab avaliku juurdepääsu veeandmetele ning -teabele, mille liikmesriigid peavad veeraamdirektiivi kohaselt edastama EEA-le ning Euroopa Komisjonile. WISE on ühendprojekt Euroopa Komisjoni keskkonna peadirektoraadi, Eurostati ja Euroopa Keskkonnaagentuuri vahel.

Lisateave:

<http://water.europa.eu>

LIIKMED

Eesti Keskkonnanjuhtimise Assotsiatsiooni liikmeskond koosneb tegevliikmetest ja toetajaliikmetest. Tegevliige on ettevõtlusega tegelev juriidiline isik, riigiasutus või omavalitsus, kes tunnustab ja järgib assotsiatsiooni põhikirja ning maksab liikmemaksu. Tegevliikmel on üldkoosolekul hääleõigus.

Toetajaliige on juriidiline või füüsiline isik, kes on huvitatud assotsiatsioonis aktiivselt või passiivselt tegutsemisest ja osalemisest ühisüritustel. Toetajaliikmel ei ole üldkoosolekul hääleõigus, kuid ta maksab liikmemaksu. Liikmeks astumise infot leiab EKJA kodulehelt.

EESTI KESKKONNAJUHTIMISE ASSOTSIATSIOONI LIIKMED

Tegevliikmed: AS Kunda Nordic Tsement*, AS Eesti Raudtee*, AS FKSM*, AS EKSEKO*, AS Eesti Energia*, ELLE OÜ*, AS Tallinna Vesi*, Cleanaway Eesti AS*, AS Tallinna Sadam*, Langham OÜ*, Ragn-Sells AS, Bureau Veritas Eesti OÜ, Dulevo OÜ, Riigimetsa Majandamise Keskus, OPTIROC AS; AS Irbistero, OÜ J. R. Technoconsult, Integre OÜ, AS Teede REV-2, AS Rakvere Lihakombinaat, Elcoteq Tallinn AS*, Stoneridge Electronics AS, AS Enprima Estivo, Det Norske Veritas Eesti OÜ, Tallinna Prügila AS, VSA Eesti OÜ.

Toetajaliikmed: ABB AS*, SEI-Tallinn*, Kertu-Liisa Terk*, Olavi Tammemäe*, Eike Riis; OÜ Hendrikson & Ko, AS TALTER, AS ELTEK, Alexander Efremov, AS K&H, Aleksandra Betmanova, OÜ TJO Konsultatsioonid, Ants Tammepuu, Anni Turro, AS ASPI, AS JALAX, Peeter Saks, AS ORTO, AS Mistra-Autex, Lembit Lait, AS ESTKO, Peep Pobbul, Rein Hunt, Celandar Ehitus, AS Metroserit.

* Asutajaliikmed

UUED KESKKONNAALASED ÕIGUSAKTID

Jäätmeseaduse muutmise seaduse võttis Riigikogu vastu 8. veebruaril 2007 ning muudatused jõustusid alates 11. märtsist 2007. Seadusesse viidi sisse suur hulk muudatusi nii sõnastuses kui sisulises osas. Mitmeid paragrahve täiendati ning paljud lõiked tunnistati kehtetuks. Näiteks muudeti oluliselt paragrahvi 128 (jäätmete käitlemine ja nendest põhjustatud keskkonnasaastuse likvideerimine), kus täpsustati saastaja ja omavalitsuse vastutust saastuse likvideerimisega seotud kulude osas ning lisati juurde uus lõige sunniraha rakendamise ülemmäära kohta.

Riigikogu võttis 8. veebruaril 2007 vastu **välisõhu kaitse seaduse ja keskkonnajärelevalve seaduse muutmise seaduse**, millega täiendati oluliselt senist välisõhu kaitse seadust. See puudutab eelkõige ebasoodsate ilmastikutingimuste täpsemat defineerimist, saastatuse taseme piirväärtuse ületamisega ja lenduvate orgaaniliste ühenditega seonduvat, osoonikihti kahandavate ainete seotud probleeme jm. Seaduses on nüüd põhjalikult käsitletud kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemist ja vastavat projektitegevust. Keskkonnajärelevalve seaduses muudeti ja täiendati paari sõnastust seoses kütusesaire kontrollproovi ning osoonikihti kahandavaid aineid sisaldavate seadmetega.

Riigikogu kiitis 14. veebruaril 2007 heaks **“Eesti keskkonnanstrateegia aastani 2030”**. Keskkonnanstrateegia aastani 2030 on keskkonnavaldkonna arengustrateegia, mis juhindub Eesti säästva arengu riikliku strateegia “Säästev Eesti 21” põhimõtetest ning on katusstrateegiaks kõikidele keskkonnavaldkonna alavaldkondlikele arengukavadele, mille koostamisel või täiendamisel tuleb juhinduda keskkonnanstrateegias toodud põhimõtetest. Keskkonnavaldkond hõlmab nii sisult, ulatuselt kui ka spetsiifikalt väga erinevaid alavaldkondi ning sihipärase arengu kavandamiseks on vaja koostada alavaldkondade arengukavad ja põhjendatud on ka keskkonnanstrateegia kui üldisema raamdokumendi olemasolul.

Keskkonnatasude seaduse § 10 lõige 2 muutmise seadus võeti vastu 15. veebruaril 2007. Muudetud seadus sätestab, et vee erikasutusõiguse tasu ei nõuta, kui vett võetakse veenergia saamiseks, põllumajandusmaa niisutamiseks ja kalakasvatuse tarbeks põhjaveest vähem kui 5 kuupmeetrit ööpäevas (välja arvatud juhul, kui võetav vesi on mineraalvesi) ja pinnaveekogust vähem kui 30 kuupmeetrit ööpäevas.

Riigikogu kiitis 21. veebruaril 2007 heaks **looduskaitse seaduse ning keskkonnamõju hindamise ja keskkonnujuhtimissüsteemi seaduse muutmise seaduse** ning vastavad muudatused jõustusid 1. aprillil 2007. Looduskaitse seaduses muudeti muuhulgas paragrahvi 14, milles tunnistati kehtetuks punkt, mis sätestas, et kaitsealal, hoiualal, püsielupaigas ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitsevööndis ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta kinnitada metsateatist. Samas paragrahvis täiendati lõiget 1 järgmise punktiga: “Kaitsealal, hoiualal, püsielupaigas ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitsevööndis ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks”. Samuti muudeti oluliselt paragrahve 19–25 (kaitstavat loodusobjekti siduva kinnisasja vahetamine, omandamine; kaitstava loodusobjekti valitseja, valitsemine ning tähistamine; kaitsekohustuse teatis ning kaitsekorralduskava).

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnujuhtimissüsteemi seaduses viidi võrreldes looduskaitse seadusega sisse vähem muudatusi. Paragrahvi 11 (keskkonnamõju hindamise algatamine) täiendati lõikega 12 järgmiselt: “Arendaja võib pöörduda enne tegevusloa taotluse esitamist taotletava tegevusloa andja poole arvamuse saamiseks selle kohta, millist teavet peab arendajakeskkonnamõjuhindamise käigus esitama. Asutus, kelle poole arendaja pöördus, peab enne oma arvamuse esitamist konsulteerima arendajaga, keskkonnamõju hindamise järelevalvajaga ning asutustega, kes oma keskkonna kaitse ja kasutamisega seotud ülesannete tõttu on kavandatava tegevusega hiljem tõenäoliselt seotud. Arvamuse esitamine ei takista keskkonnamõju hindamise järelevalvajal edaspidi keskkonnamõju hindamise käigus täiendavat teavet nõudmast.”

Keskkonnaministerium alustas 26. aprillil 2007 määruse **“Reovee puhastamise ja heitvee sademevee veekogusse või pinnasesse juhtimise kord”** eelnõu koostamist. Kuna kehtiva Vabariigi Valitsuse 31. juuli 2001. aasta määruse nr 269 reovee puhastamist ja heitvee suublasse juhtimist reguleerivad sätted ei arvesta suubla kvaliteeti, on vaja määrata heitvee piirnormid ja nõuded lähtuvalt suublaks oleva veekogu seisundist.

Määruses on eelnõu kohaselt arvestatud Euroopa Nõukogu direktiivi 91/271/EEC asulareovee puhastamise kohta, mis sätestab reovee kogumisel reovee puhastamisele esitatavad miinimumnõuded. Lisaks asulareovee puhastamisele esitatavatele nõuetele reguleerib määrus veel teistest reostusal-

likatest (nt tööstusettevõtetest) pärineva reovee puhastamisnõudeid sõltuvalt reovee liigist. Määrus kehtestab maksimaalsed lubatud reostusainete sisalduse piirväärtused suublasse juhitud heitvees. Heitvee veekogusse või pinnasesse juhtimisele esitatavate nõuete täitmise kontrollimeetmed on samuti kooskõlas asulareovee puhastamise direktiivis esitatud kriteeriumitega. Arvestatud on ka Läänemere piirkonnas merekeskkonna kaitse tööd koordineeriva üksuse Helsingi Komisjoni (HELCOM) soovitusi. Eelnõu on kooskõlas ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2000/60/EC “Veepoliitika raamdirektiiv”, mis nõuab nii põhja- kui ka pinnaveekogude seisundi määramist, seiret ning vajalike meetmete kasutuselevõtmist heitveesuublane kasutatavatest veekogudest lähtuvalt.

Vabariigi Valitsus kiitis 17. mail 2007 heaks Keskkonnaministeriumis koostatud **keskkonnastutuse seaduse eelnõu**, mis saadetakse Riigikokku esimesele lugemisele. Keskkonnastutuse seaduse eelnõu järgib keskkonnaõiguse üht olulisemat, “saastaja maksab”-põhimõtet, mille kohaselt peab keskkonnale kahju tekitanud isik kandma kõik kahju heastamisega seonduvad kulud. Kui keegi hävitab näiteks väärtusliku loodusliku koosluse, siis lisaks trahvi maksmisele on ta kohustatud taastama endise olukorra. Keskkonnakahju tekitaja võib eelnõu järgi olla nii füüsiline kui ka juriidiline isik. Kui tal ei ole võimalik taastada olukorda, mis oli enne kahju tekkimist, siis tuleb tal luua võimalikult samaväärne olukord.

Keskkonnakahjuks loetakse seaduse mõttes vaid teatud keskkonnanõuetele tekitatud kahju (riigisisesele või Euroopa Liidu tasandil kaitstavad elupaigad ja linnu-, looma- ning taimeliigid, looduskaitse seaduse alusel kaitstavad alad, pinna- ja põhjavesi ning pinnas). Kahju peab olema olulise tähtsusega, nt mõjutama elupaiga või liigi jätkusuutlikkust ja elujõulisust; muutma pinna- või põhjavee seisundit.

Keskkonnastutuse seadus ei laiene rahvusvahelistes naftareostuse ja tuumaintsidentide konventsioonides sätestatud juhtumitele ning julgeolekukaalutlustel või vääramatu jõu tekitatud kahjule. Seadusega ei ole hõlmatud ka nende liikide ja koosluste kahjustamine, mis ei ole kaitse alla võetud. Samuti ei käsitle seadus metsale tekitatud kahju (v.a juhud, kui mets on ka kaitstav elupaigatüüp), maapõue tekitatud kahju (v.a juhud, kui tekitatakse pinnasekahju) ning välisõhule tekitatud kahju.

Keskkonnakahju ja kahju ohu juhtumeid hakkavad eelnõu kohaselt menetlema Keskkonnaministeriumi maakondlikud keskkonnateenistused, kellele kahju tekitajal tuleb kahjust teatada.

EUROOPA ENERGIASÄÄSTUVÕISTLUSE ENERGY TROPHY TEINE VOOR – 2007/2008

Tiit Kallaste, Säästva Eesti Instituut, kliima- ja energiaprogrammi juhataja

Energy Trophy+ on üleeuroopaline energiasäästuvõistlus, mille peamine eesmärk on **vähendada büroo- ja kontorihoonete energiatarvet inimeste käitumisharjumuste muutmise teel, sellest tulenev kulude kokkuvõtte ja Co2 emissiooni vähemine**, mis saavutatakse projektis osalevates ettevõtetes juurutatud energiasäästumeetmete abil.

Võistlus toimus esmakordselt 2004/2005. aastal 38 osalejaga kuuest riigist. Seekord osalevad 18 riigi bürood ja kontorid. Eelmise võistluse tulemusena juurutatud energiasäästumeetmed andsid keskmiselt 7% energia kokkuvõtte, võitja energiasääst oli aga üle 30%. Kõikide osalejate peale kokku vähendati ühe aastaga energiatarvet **3700 MWh** ning selle tulemusena jäi atmosfääri **paiskamata 1885 tonni CO2**. Rahaliselt säästeti ühe aasta jooksul enam kui **200 000 eurot**.

Mis eesmärk on võistlusel?

1. **Iga osaleja on võitja!** Kõikidel on võimalus üheaastase võistlusperioodi vältel märgatavalt vähendada oma energiatarbimist, seega ka tekitatud CO2 kogust ja energia eest tasumise arveid. Energiatarbimise vähendamine aga aitab kaasa kliimamuutuste leevendamisele.

2. **Võistluse võitjate autasustamine** toimub Brüsselis pidulikul vastuvõtul, kuhu kutatakse nii üleeuroopalise kui ka kohaliku võistluse võitjad. Eraldi autasustatakse parima töötajate ergutamise kampaania korraldajaid.

Lisaks võimalusele säästa energiat ja võita auhind, saab iga osaleja:

3. Soetada endale nn **WEB'log-seadme**, millega seiratakse reaajas hoone energiatarvet. Seade jääb ettevõtte kasutusse ka pärast võistlust. Selle abil võib hoone energiaseiret omal käel jätkata.

4. **Tugevdada ettevõtte töötajate ühtsustun-**

net ja tõsta motivatsiooni võistlusel osalemisega ja töötajate aktiivse teavitamisega, kaasamisega ning ühise eesmärgi poole püüdlamisega – säästa võimalikult palju soojust ja elektrit, ning loomulikult võita ka võistlus.

5. Parandada oma organisatsiooni mainet ulatuslikuma kohaliku ja ka üleeuroopalise **meediakajastuse** kaudu. Energiasäästuvõistlust (ka selles osalejaid) kajastatakse kohalikus meedias ja võistlusega seotud trükistes.

6. Kasu spetsiaalsetest infomaterjalidest, tegevuskavadest, juhendmaterjalidest ja veebilehtedest: **www.energytrophy.org** ja **www.energyoffice.org**. Lisaks ka võimaluse vahetada kogemusi teiste projektis osalevate ettevõtetega üle Euroopa.

7. Vajaduse korral saab **nõu ja abi** Säästva Eesti Instituudist (SEI-T).

Kuidas võistlus toimub?

Projekti esimeses faasis moodustatakse partnerorganisatsioonide võrgustik, kes hakkavad tegelema võistluse korraldamisega. Ettenähtud osalejate arv on 350–450, iga osalejariigi kohta 15–30 ettevõtet. Järgmises etapis algab ettevõtte vahel energiasäästuvõistlus, mille kestus on 12 kuud. **Energy Trophy+ võistluse teine voor algab 1. septembril 2007 ja kestab 31. augustini 2008**. Võistluse edukaimad on need, kelle energiasäästuprotsent on eelmiste aastatega võrreldes suurim. Võistluse lõppu on kavandatud suur pressisündmus võistluse võitjate tunnustamiseks nii kohalikul kui Euroopa tasandil; auhinnad antakse üle pidulikul vastuvõtul Brüsselis. Pärast võistluse lõppu tehakse tulemustest põhjalik kokkuvõtte, mis avaldatakse Internetis.

Kes saavad osaleda?

Võistlusest võivad osa võtta kõik **eravõi avaliku sektori organisatsioonid ja ettevõtted**, kellel on kontoripinda, mille energiatarve on mõõdetav.

Iga võistleja osaleb ühe või mitme büroovõi kontorihoonega, kus energiatarve – elektri- ja soojusenergia (või selle saamiseks kasutatav kütus) – on eraldi mõõdetavad ning mille tarbimisest on olemas ülevaade soovitatavalt ka varasema kolme aasta kohta.

Energy Trophy+ keskendub **energiasäästule**

inimeste käitumise muutmise teel. Samas on lubatud rakendada ka **väikese maksumusega energiasäästumeetmeid**, näiteks säästulampide ja aegreleede kasutuselevõtmine, energiaauditi läbiviimine ja amortiseerunud kontoritehnika vahetamine ajakohasema vastu. Ausa võistluse ja objektiivse võrdluse tagamiseks saavad osaleda ainult need kontorid ja bürood, kus rakendatakse väikese maksumusega energiasäästumeetmeid. Need, kes teevad suuremahulisi säästualaseid investeeringuid, nagu hoonete soojustamine, kütteviisi vahetamine vms, võivad küll osaleda, kuid võistluse lõppedes auhinnale kandideerida ei saa.

Kuidas registreeruda?

Kõik üksikasjad, sealhulgas teave registreezumise, mõõteseadmete tellimise ja nende paigaldamise ning võistlusel osalemise tingimuste kohta, saate projekti Eesti koordinaatorilt – Säästva Eesti Instituudilt.

Võistlusel osalemiseks vajatakse täiendavalt andmeid teie **kontorihoone tehniliste parameetrite kohta**, samuti teavet kasutatavatest **elektri ja soojuse mõõteseadmetest**. Kõik kes osalevad võistlusel ja kasutavad WEB'log-seadet, saavad oma kasutajanime ja parooli abil põhjaliku ülevaate hoone energiatarbe muutustest iga 15 minuti järel üldistatuna nädala ja kuu kohta.

Oma osalemissoovist andke palun teada hiljemalt 22. juuniks 2007!

Võistlusest vaata lähemalt:

www.energytrophy.org/eu-home

Lisateave ja võistlusele registreerumine:

Veljo Kimmel, Tiit Kallaste
Kliima- ja energiaprogramm

Säästva Eesti Instituut

Lai tn 34 Tallinn

Tel. 627 6100

www.seit.ee

e-post: energytrophy@seit.ee

2007/2008 Energy Trophy+ võistlust toetavad:

Euroopa Komisjon toetab projekti IEE programmi raames

Energy Trophy+ võistluse patroon on Saksamaa Riiklik Keskkonnaagentuur, mida esindab president prof dr Andreas Troge.

FILM

Film "Alternatiivsed ettevõtted"

KÖVET-i õppefilm

GEO-FILM Produktió 2006

Kas tänapäeva majandussüsteemis on võimalik tegutseda ettevõtetel, kelle peamiseks eesmärgiks ei ole üksnes kasumi teenimine? Kas nn alternatiivne ettevõtetus tähendab ekstreemsust või on see lihtsalt vastutustundlik tegutsimine ühiskonna suhtes? Kas tootmise ja tarbimise kasv ning majanduslik heaolu kaalub üles keskkonnaseisundi halvenemise, väikeste kogukondade lagunemise ning sotsiaalse keskkonna halvenemise?

Filmis "Alternatiivsed ettevõtted" võtavad sõna professorid, kes selgitavad säästva arengu põhimõtet ja võimalikke tulevikustsenaariumeid. Ettevõtjad demonstreerivad, et vastutustundlik ja jätkusuutlik ettevõtetus on täiesti võimalik ning nad ei nimeta oma tegevust sugugi alternatiivseks. Välja mõeldud tegelastena läbivad filmi Paduroheline, Ettevõtte juht, Koduperenaine ja Preester, kellel kõigil on oma arusaam säästvast arengust. Filmi rõhk on ettevõtluse rollil ja selle olemuse muutumisel tagamaks säästev areng.

Film valmis Euroopa Ühenduse Leonardo da Vinci programmi projekti "Sustainability Vocational Training for Decision Makers and Managers" raames.

Keel: ungari keel eesti- või ingliskeelsete subtiitritega

Kestus: 60 minutit

Seda DVD-filmi võib vabalt levitada ja avalikult näidata, välja arvatud tulu saamise eesmärgil.

Autoriõigus: KÖVET-INEM Hungaria ©, www.kovet.hu, +361 473 2290, Budapest

Filmi levitaja Eestis Stockholm Keskonnainstituudi Tallinna keskus (SEI-Tallinn)

www.seit.ee, +372 627 6100

Leonardo da Vinci

MIS TEHTUD? MIS TEOKSIL?

5. aprillil toimus Rahvusraamatukogus EKJA üldkoosolek, kus vaadati üle EKJA 2006. aastal tehtu ja kavandati 2007. aasta tegevust. Valiti uus juhatuse. Tavapäraselt eelnes koosolekule EKJA korraline seminar, mille teema oli ettevõtet/tootja vastutus.

Ettekanded: <http://www.ekja.ee>.

5. mail toimus Piirsalu metskonnas EKJA metsaistutuspäev, kus osalesid EKJA liikmed ning väiksemad ja suuremad sõbrad. Kokku istutati ühe hektari suurusele langile üle 2000 kuuseaiame.

6.–8. juunini toimub Prantsusmaal, Poitiers's rahvusvaheline kontaktmess Futurallia. Tegemist on kaheteistkümnenda rah-

vusvahelise multisektoraalse kontaktmessiga, mis on suunatud väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele. Messil käsitletavatest valdkondadest on esindatud ka keskkond. Futurallia 2007 eesmärk on arendada partnerlussuhteid maailma väikese ja keskmise suurusega ettevõtete vahel.

Lisateave: Anneli Valge
tel: 646 0254, 646 0244
anneli@koda.ee

12. juunil toimub hotellis Euroopa EKJA avatud seminar teemal Ökomaksureform ja uued maksud.

Lisateave ja päevakava: www.ekja.ee.

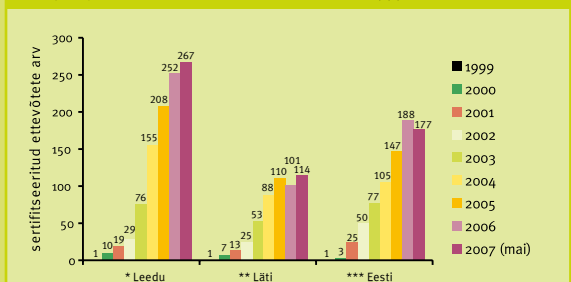
12.–15. juunini leiab Brüsselis aset Roheline Nädal 2007, mille üritused on seotud Euroopa Liidu 50. juubeliga. Ürituste käigus vaadatakse tagasi Euroopa keskkonnapoliitika arengule ja arutletakse tulevikuteemadel. Rohelise Nädala jooksul on mittetulundusühingutel, ettevõtetel, valitsustel ja avalikusel hea võimalus vahetada kogemusi ja parimat praktikat.

Lisateave: <http://ec.europa.eu/environment/greenweek/>

20.–22. juunini toimub Sveitsis, Baselis "Jätkusuutliku tarbimise ja tootmise 11. Euroopa ümarlaud" (European Roundtable on Sustainable Consumption and Production – the 11th ERSCP). Üritus kujutab endast kolmepäevast konverentsi ühitades teaduse, tootmise, ametkonna ning poliitilise dimensiooni. Ümarlaval viljeldakse elavat diskussiooni innovatsiooni edendamise teemadel kõigi osapoolte vahel. Registreeruda saab kuni 15. juunini!

Lisateave: <http://www.erscp2007.net/>

ISO 14001 juurutanud ettevõtete arv Balti riikides (1999–2007 mai)

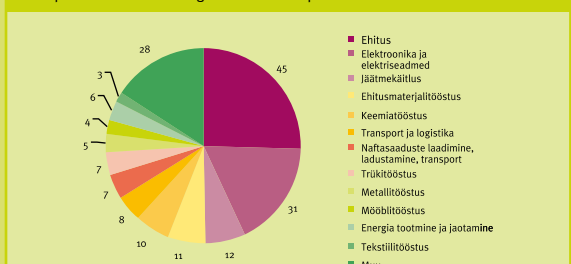

* Leedu Standardinõukogu: www.lsd.lt

** Läti Kvaliteediühing: www.lka.lv

*** Eesti Kvaliteediühing: www.eaq.ee

ISO 14001 sertifikaadid tegevusalade kaupa

Eesti Kvaliteediühingu kodulehe (www.eaq.ee) andmetel (mai 2007)

Eestis on kaks Euroopa keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemi (EMAS) rakendanud ettevõtet: Iru Elektri jaam ja AS Tallinna Vesi. Lätis ja Leedus null.

Allikas: KKM Info- ja Tehno-keskus <http://www.keskkonna-info.ee/ettevotte/emas>

roheline trükis

Trükitud looduslike õlide ja vaikude baasil valmistatud värvidena 100% taastoodetud paberile Cyclus Offset, millele on omistatud Euroopa Ühenduse ökomärgis.

©TRIIP 2007

